

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

**Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності**

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Гарант освітньої програми

« 31 » 08 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ**  
**ВІДНОСИНИ»**

Освітній рівень перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма: «Економіка»

Факультет: Економіки і підприємництва

Робоча програма з навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-  
трудові відносини» для здобувачів вищої освіти спеціальності 051  
«Економіка» освітньої програми «Економіка» - Умань: Уманський НУС,  
2021 р. 23 с.

Розробники: д.е.н., доцент Чернега І.І.

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Стейкхолдер Директор Уманської районної філії Черкаського  
обласного центру зайнятості Скрипник В.Ф.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі  
та біржової діяльності

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

(підпис) (Соколюк С.Ю.)

« 31 » 08 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і  
підприємництва

Протокол № 1 від « 31 » 08 2021 року

Голова (підпис) (Смолій Л.В.)

« 31 » 08 2021 року

### 1. Опис навчальної дисципліни

| Найменування показників                                                                     | Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь                                 | Характеристика навчальної дисципліни  |                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------------|
|                                                                                             |                                                                               | денна форма навчання                  | заочна форма навчання |
| Кількість кредитів – 5,5                                                                    | Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»                             | Обов’язкова                           |                       |
| Модулів – 1                                                                                 | Спеціальність: 051 «Економіка»                                                | Рік підготовки:                       |                       |
| Змістових модулів – 3                                                                       |                                                                               | 3-й (1-й)                             | 3-й (1-й)             |
| Індивідуальне завдання – курсова робота                                                     |                                                                               | Семестр                               |                       |
| Загальна кількість годин - 165                                                              |                                                                               | 6-й (1-й)                             | 6-й (1-й)             |
|                                                                                             |                                                                               | Лекції                                |                       |
| Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6<br>самостійної роботи студента – 5 | Освітній ступінь: перший (бакалаврський)<br><br>Освітня програма: «Економіка» | 36 год.                               | 8 год.                |
|                                                                                             |                                                                               | Практичні, семінарські                |                       |
|                                                                                             |                                                                               | 52 год.                               | 4 год.                |
|                                                                                             |                                                                               | Самостійна робота                     |                       |
|                                                                                             |                                                                               | 77 год.                               | 153 год.              |
|                                                                                             |                                                                               | Індивідуальні завдання<br>30 год.     |                       |
|                                                                                             |                                                                               | Вид контролю: екзамен, курсова робота |                       |

## **2. Мета та завдання навчальної дисципліни**

**Мета дисципліни:** формування комплексу теоретичних і практичних знань студентів щодо системного оцінювання функціонування, розвитку та регулювання соціально-трудових відносин в організаціях, виявлення внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, забезпечення цілеспрямованої діяльності персоналу підприємств.

**Основними завданнями вивчення дисципліни є:**

- вивчення механізму функціонування системи соціально-трудових відносин;
- вивчення економічних законів, що регулюють розподільчі відносини;
- з'ясування місця і ролі Міжнародної організації праці у врегулюванні соціально-трудових відносин;
- оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці;
- з'ясування механізму зростання продуктивності й ефективності праці;
- дослідження механізму соціального партнерства;
- надання студентам ґрунтових знань з питань оплати праці та регулювання заробітної плати;
- з'ясування механізму регулювання ринку праці та дослідження процесу відтворення робочої сили;
- навчити студентів використовувати здобуті знання в конкретних процесах управління соціально-трудовими відносинами, організації праці та забезпечення її високої ефективності на всіх рівнях;
- підвищити на цій основі адаптованість студентів до ринку праці, допомогти їм ефективно включитися в систему нових соціально-трудових відносин.

**Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми:** вивчення дисципліни вимагає попереднього опанування знань з дисциплін: мікроекономіка, макроекономіка, національна економіка, економічний аналіз, економіка аграрного підприємства та інші суміжні науки.

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких компетентностей:

**Загальні:**

- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

**Фахові:**

- Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.
- Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

- Здатність до розуміння специфіки соціально-економічних взаємовідносин та особливостей функціонування економічних суб'єктів в аграрній галузі.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти наступними **програмними результатами навчання:**

- Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.
- Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів.
- Оволодіти практичним інструментарієм організації й ведення економічної діяльності та обґрунтування ефективних господарських рішень економічними суб'єктами з урахуванням галузевої специфіки аграрної економіки.
- Виконувати наукове дослідження із оформленням його у вигляді рукопису за визначеними правилами та захищати його результати у вигляді відкритої наукової дискусії

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.**

***Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.***

**Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин**

- 1.1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Праця як сфера життєдіяльності і основний фактор виробництва.
- 1.2. Праця як суспільне явище та процес.
- 1.3. Продуктивність суспільної праці.
- 1.4. Робоча сила та її місце в ринковій економіці.
- 1.5. Мотивація суспільної праці.
- 1.6. Регулювання міри праці та робочого часу.

**Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.**

- 2.1. Формування трудових ресурсів.
- 2.2. Персонал підприємства: склад і структура.
- 2.3. Трудовий потенціал суспільства.
- 2.4. Людський капітал і його місце в економічній системі суспільства.

**Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство.**

- 3.1. Формування і функціонування соціально-трудових відносин в суспільстві.
- 3.2. Трудові конфлікти і методи їх вирішення.
- 3.3. Соціальне партнерство. Стан і втілення в практику соціального партнерства в Україні з допомогою угод і колективних договорів.

#### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.**

***Ринок праці. Організація праці та соціально-трудових відносин***

**Тема 4. Ринок праці та його регулювання.**

- 4.1. Сутність і особливості ринку праці, його взаємозв'язок з ринками капіталів, товарів та послуг, землі, цінних паперів тощо.
- 4.2. Сегменти та моделі ринку праці.
- 4.3. Взаємодія попиту та пропозиції на ринку праці.
- 4.4. Міграція населення

**Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання. (Залучений фахівець)**

- 5.1. Зайнятість населення та її регулювання.
- 5.2. Безробіття та його класифікація.
- 5.3. Державне регулювання зайнятості населення.
- 5.4. Проблеми зайнятості населення і безробіття в Україні.

## **Тема 6. Організація праці та соціально-трудових відносин**

- 6.1. Сутність та основні задачі організації праці.
- 6.2. Поділ і кооперація праці на підприємстві.
- 6.3. Форми організації трудових колективів.
- 6.4. Організація і обслуговування робочих місць.
- 6.5. Умови праці і їх вплив на продуктивність праці та працездатність робітника.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.**

### ***Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в аграрних підприємствах.***

#### **Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці.**

- 7.1 Сутність, функції та види норм праці
- 7.2. Способи вивчення затрат робочого часу і його класифікація
- 7.3. Методи нормування праці
- 7.5. Особливості нормування праці в умовах ринкової економіки

#### **Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці.**

- 8.1. Сукупний дохід і рівень життя сім'ї.
- 8.2. Зміст та функції заробітної плати.
- 8.3. Організація та структура оплати праці.
- 8.4. Організаційно-правові основи оплати праці.
- 8.5. Державне регулювання заробітної плати

#### **Тема 9. Оплата праці в аграрних підприємствах.**

- 9.1. Оплата праці в галузі рослинництва.
- 9.2. Оплата праці в галузі тваринництва.
- 9.3. Оплата праці працівників обслуговуючих підрозділів.
- 9.4. Оплата праці водіїв автомобільного транспорту.

#### **Тема 10. Система трудових показників та їх планування в аграрних підприємствах.**

- 10.1. Система трудових показників і взаємозв'язок їх елементів.
- 10.2. Продуктивність і ефективність праці.
- 10.3. Планування та аналіз продуктивності праці.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

| Назви змістових модулів і тем                                                                            | Кількість годин |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|--------------|-----------|-----|-----|-----------|--------------|--------------|----------|-----|-----|-----------|
|                                                                                                          | денна форма     |              |           |     |     |           | Заочна форма |              |          |     |     |           |
|                                                                                                          | усьо-го         | у тому числі |           |     |     |           | усьо-го      | у тому числі |          |     |     |           |
|                                                                                                          |                 | л            | п         | лаб | інд | с.р.      |              | л            | п        | лаб | інд | с.р.      |
| 1                                                                                                        | 2               | 3            | 4         | 5   | 6   | 7         | 8            | 9            | 10       | 11  | 12  | 13        |
| <b>Змістовий модуль 1.</b>                                                                               |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| <b>Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.</b>                         |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудова відносин                      | 13              | 6            | 4         |     |     | 3         | 13           | 1            |          |     |     | 12        |
| Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства                                                 | 13              | 4            | 4         |     |     | 5         | 13           | 1            |          |     |     | 12        |
| Тема 3. Система соціально-трудова відносин в суспільстві, соціальне партнерство                          | 13              | 4            | 6         |     |     | 3         | 13           | 1            | 1        |     |     | 11        |
| <b>Разом за змістовим модулем 1</b>                                                                      | <b>39</b>       | <b>14</b>    | <b>14</b> |     |     | <b>11</b> | <b>39</b>    | <b>3</b>     | <b>1</b> |     |     | <b>35</b> |
| <b>Змістовий модуль 2.</b>                                                                               |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| <b>Ринок праці. Організація праці та соціально-трудова відносин.</b>                                     |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| Тема 4. Ринок праці та його регулювання                                                                  | 13              | 4            | 6         |     |     | 3         | 13           | 1            |          |     |     | 12        |
| Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання (Планую залучити стейкхолдерів)                           | 13              | 4*           | 6         |     |     | 3         | 13           | 1            |          |     |     | 12        |
| Тема 6. Організація праці та соціально-трудова відносин                                                  | 13              | 2            | 4         |     |     | 7         | 13           | 1            | 1        |     |     | 11        |
| <b>Разом за змістовим модулем 2</b>                                                                      | <b>39</b>       | <b>10</b>    | <b>16</b> |     |     | <b>13</b> | <b>39</b>    | <b>3</b>     | <b>1</b> |     |     | <b>35</b> |
| <b>Змістовий модуль 3.</b>                                                                               |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| <b>Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в аграрних підприємствах.</b> |                 |              |           |     |     |           |              |              |          |     |     |           |
| Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці                                                    | 14              | 4            | 6         |     |     | 4         | 14           | 1            | 1        |     |     | 12        |
| Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці                                                     | 14              | 2            | 4         |     |     | 8         | 14           | 1            | 1        |     |     | 12        |



|                                                                                |            |           |           |          |          |           |            |          |           |           |           |            |
|--------------------------------------------------------------------------------|------------|-----------|-----------|----------|----------|-----------|------------|----------|-----------|-----------|-----------|------------|
| <i>1</i>                                                                       | <i>2</i>   | <i>3</i>  | <i>4</i>  | <i>5</i> | <i>6</i> | <i>7</i>  | <i>8</i>   | <i>9</i> | <i>10</i> | <i>11</i> | <i>12</i> | <i>13</i>  |
| Тема 9. Оплата праці в аграрних підприємствах                                  | 15         | 4         | 6         |          |          | 5         | 15         |          |           |           |           | 15         |
| Тема 10. Система трудових показників та їх планування в аграрних підприємствах | 14         | 2         | 6         |          |          | 6         | 14         |          |           |           |           | 14         |
| <b>Разом за змістовим модулем 3</b>                                            | <b>57</b>  | <b>12</b> | <b>22</b> |          |          | <b>23</b> | <b>57</b>  | <b>2</b> | <b>2</b>  |           |           | <b>53</b>  |
| <b>ІНДЗ</b>                                                                    | <b>30</b>  |           |           |          |          | <b>30</b> |            |          |           |           |           | <b>30</b>  |
|                                                                                |            |           |           |          |          |           |            |          |           |           |           |            |
| <b><i>Усього годин</i></b>                                                     | <b>165</b> | <b>36</b> | <b>52</b> |          |          | <b>77</b> | <b>165</b> | <b>8</b> | <b>4</b>  |           |           | <b>153</b> |

*\*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття*

### 5. Теми практичних занять

| №<br>п/п                                                                                          | Назва теми                                                                           | Кількість годин |                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|
|                                                                                                   |                                                                                      | денна<br>форма  | заочна<br>форма |
| Змістовий модуль 1                                                                                |                                                                                      |                 |                 |
| Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.                         |                                                                                      |                 |                 |
| 1.                                                                                                | Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудових відносин | 4               |                 |
| 2.                                                                                                | Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства                             | 4               |                 |
| 3.                                                                                                | Тема 3. Система соціально-трудових відносин в суспільстві, соціальне партнерство     | 6               | 1               |
| Змістовий модуль 2                                                                                |                                                                                      |                 |                 |
| Ринок праці. Організація праці та соціально-трудових відносин                                     |                                                                                      |                 |                 |
| 4.                                                                                                | Тема 4. Ринок праці та його регулювання                                              | 6               |                 |
| 5.                                                                                                | Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання                                       | 6               |                 |
| 6.                                                                                                | Тема 6. Організація праці та соціально-трудових відносин                             | 4               | 1               |
| Змістовий модуль 3                                                                                |                                                                                      |                 |                 |
| Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в аграрних підприємствах. |                                                                                      |                 |                 |
| 7.                                                                                                | Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці                                | 6               | 1               |
| 8.                                                                                                | Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці                                 | 4               | 1               |
| 9.                                                                                                | Тема 9. Оплата праці в аграрних підприємствах                                        | 6               |                 |
| 10.                                                                                               | Тема 10. Система трудових показників та їх планування в аграрних підприємствах       | 6               |                 |
| Разом                                                                                             |                                                                                      | 52 год.         | 4 год.          |

## 6. Самостійна робота

| №<br>п/п                                                                                          | Назва теми                                                                           | Кількість<br>год. |                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-----------------|
|                                                                                                   |                                                                                      | денна<br>форма    | заочна<br>форма |
| Змістовий модуль 1                                                                                |                                                                                      |                   |                 |
| Основи економіки праці, трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.                         |                                                                                      |                   |                 |
| 1.                                                                                                | Тема 1. Теоретико-методологічні основи економіки праці і соціально-трудовах відносин | 3                 | 12              |
| 2.                                                                                                | Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства                             | 5                 | 12              |
| 3.                                                                                                | Тема 3. Система соціально-трудовах відносин в суспільстві, соціальне партнерство     | 3                 | 11              |
| Змістовий модуль 2                                                                                |                                                                                      |                   |                 |
| Ринок праці. Організація праці та соціально-трудовах відносин                                     |                                                                                      |                   |                 |
| 4.                                                                                                | Тема 4. Ринок праці та його регулювання.                                             | 3                 | 12              |
| 5.                                                                                                | Тема 5. Зайнятість населення та її регулювання.                                      | 3                 | 12              |
| 6.                                                                                                | Тема 6. Організація праці та соціально-трудовах відносин                             | 7                 | 11              |
| Змістовий модуль 3                                                                                |                                                                                      |                   |                 |
| Регулювання робочого часу. Політика доходів та організація оплати праці в аграрних підприємствах. |                                                                                      |                   |                 |
| 7.                                                                                                | Тема 7. Регулювання робочого часу та нормування праці                                | 4                 | 12              |
| 8.                                                                                                | Тема 8. Політика доходів та організація оплати праці                                 | 8                 | 12              |
| 9.                                                                                                | Тема 9. Оплата праці в аграрних підприємствах                                        | 5                 | 15              |
| 10.                                                                                               | Тема 10. Система трудових показників та їх планування в аграрних підприємствах       | 6                 | 14              |
|                                                                                                   | ІНДЗ                                                                                 | 30                | 30              |
| Разом                                                                                             |                                                                                      | 77                | 123             |

## **7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ**

Індивідуальні завдання для здобувачів передбачають написання курсової роботи. Метою виконання курсової роботи є закріплення і поглиблення теоретичних знань і практичних навичок, розуміння організаційно-економічного механізму управління підприємством та вміння оцінювати ефективність прийняття рішень з використанням обліково-аналітичної інформації, володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» студенти виконують одне індивідуальне завдання, результати якого представляють у вигляді курсової письмової роботи. Курсову роботу студенти виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Вказівки щодо написання курсової роботи наведено у «Методичних вказівках до написання курсової роботи студентами факультету економіки і підприємництва з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» за спеціальністю 051 «Економіка», які входять до методичного забезпечення дисципліни. Курсова робота зараховується, якщо в ній повністю висвітлені теоретичні і практичні питання.

### ***Тематика індивідуальних завдань (курскових робіт) з дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини»***

1. Соціальна політика в системі управління трудовими ресурсами.
2. Соціальна політика в Україні.
3. Соціальне партнерство та його роль в управлінні трудовими ресурсами.
4. Соціальний захист в Україні.
5. Соціологічні методи дослідження соціально-трудових відносин.
6. Аналіз трудових ресурсів та напрямки їх підвищення в підприємстві (регіоні, області, Україні).
7. Атестація і раціоналізація робочих місць та їх роль у підвищенні ефективності виробництва.
8. Стан ринку праці в Україні (регіоні, області).
9. Аналіз стану безробіття в Україні (регіоні, області).
10. Вивільнення робочої сили: механізми управління.
11. Вітчизняний досвід застосування безтарифних моделей праці.
12. Вплив приватизації на розміщення соціальних сил в Україні.
13. Державна система регулювання заробітної плати іноземних держав.
14. Державне регулювання оплати праці в Україні.
15. Державне регулювання ринку праці в Україні.

16. Децентралізована система регулювання заробітної плати.
17. Дисципліна праці як найважливіший резерв підвищення її продуктивності.
18. Діяльність міжнародної організації праці у сфері соціального забезпечення.
19. Досвід застосування принципів трипартизму у країнах з розвинутою ринковою економікою.
20. Ефективність використання трудових ресурсів України.
21. Обґрунтування напрямків підвищення продуктивності праці.
22. Законодавча база України: проблеми зайнятості населення.
23. Закордонний досвід управління працею на підприємствах.
24. Зарубіжний досвід застосування безтарифних моделей праці.
25. Інфраструктура ринку праці в Україні.
26. Контрактна система найму та оплати праці працівників.
27. Методи наукової організації та нормування праці.
28. Методи нормування праці та способи вивчення витрат робочого часу.
29. Методи розподілу колективного заробітку у бригадах.
30. Методологія внутрішньофірмового планування праці.
31. Механізми дії ринку праці.
32. Міграція населення України.
33. Міжнародне співробітництво в управлінні трудовими ресурсами.
34. Міжнародні програми регулювання соціально-трудових відносин.
35. Моніторинг як метод вивчення соціально-трудових відносин.
36. Наукова організація праці та її розвиток у промисловості.
37. Норми праці та їх роль в удосконаленні організації праці та плануванні виробництва.
38. Нормування – основа наукової організації праці.
39. Нормування праці й основні напрямки його удосконалення.
40. Оплата праці: проблеми перехідного періоду.
41. Організація змінної роботи на підприємствах різних галузей промисловості.
42. Організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.
43. Організація роботи з наукової організації та нормування праці на промислових підприємствах.
44. Організація та нормування праці у наукових організаціях.
45. Основні види матеріального стимулювання праці.
46. Основні етапи розвитку та вдосконалення організації і нормування праці.
47. Особливості нормування праці багатостатників.
48. Особливості нормування та оплати праці жінок в Україні.
49. Особливості нормування та оплати праці працівників, зайнятих на шкідливих виробництвах.
50. Особливості організації та оплати праці на малих підприємствах.
51. Особливості форм та систем оплати праці.
52. Планування та прогнозування трудових ресурсів.
53. Плинність кадрів на підприємстві.
54. Поліпшення використання робочого часу – важливий резерв зростання продуктивності праці.

55. Політичні, ідеологічні та економічні передумови соціального партнерства в Україні.
56. Правове та науково-методичне забезпечення використання трудових ресурсів.
57. Правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.
58. Праця – найважливіший елемент продуктивних сил суспільства.
59. Преміальні системи на підприємстві.
60. Проблеми зайнятості в Україні та перспективи їх вирішення.
61. Професійна орієнтація.
62. Профспілкова діяльність в Україні.
63. Профспілковий рух у зарубіжних країнах.
64. Регулювання демографічних і міграційних процесів.
65. Регулювання зайнятості трудових ресурсів.
66. Ринкова кон'юнктура та її вплив на управління продуктивністю та ефективністю праці.
67. Ринкові механізми регулювання трудових доходів.
68. Ринок праці та завдання управління трудовими ресурсами.
69. Робочий час як основа планування роботи підприємства та його регулювання.
70. Розподіл і кооперація праці у галузях національного господарства.
71. Розширення зон обслуговування та суміщення професій.
72. Роль державних центрів зайнятості у вирішенні проблем зайнятості.
73. Система доплат і надбавок до заробітної плати.
74. Система соціальних гарантій у сфері праці.
75. Система соціальних індикаторів.
76. Система тарифних угод в Україні.
77. Система управління трудовими ресурсами.
78. Система формування пенсійного забезпечення працівників в Україні.
79. Системи обслуговування робочих місць та їх вплив на продуктивність праці.
80. Стан і задачі розвитку колективних форм організації і стимулювання праці на підприємствах.
81. Сучасні аспекти соціальної напруженості.
82. Технологічний регламент та його значення при розробленні проекту організації праці.
83. Трудове законодавство України.
84. Трудовий договір та трудовий контракт.
85. Трудові конфлікти і методи їх розв'язання.
86. Трудові показники в системі показників роботи підприємства.
87. Трудомісткість промислової продукції та шляхи її зниження.
88. Удосконалення організації оплати і стимулювання праці.
89. Удосконалення організації та нормування праці інженерно-технічних працівників та службовців.
90. Удосконалення організації та обслуговування робочих місць.

91. Система управління кадрами на підприємстві.
92. Управління працею в умовах ринкової економіки України.
93. Управління продуктивністю та ефективністю праці.
94. Фактори і резерви зростання продуктивності праці.
95. Формування загальноосвітнього і професійного рівнів трудових ресурсів.
96. Шляхи раціонального використання трудових ресурсів.
97. Якість трудового життя та методи її оцінки.

## **8. Методи навчання**

Навчальні дисципліни вивчаються студентами в процесі роботи над лекційним курсом, участі у семінарських заняттях, при виконанні індивідуальних завдань (студентами заочної форми навчання), самостійній роботі, яка полягає у вивченні та опрацюванні наукової, навчально-методичної літератури, законодавчих і нормативних актів, виконанні навчальних завдань.

При викладанні навчальної дисципліни застосовуються такі сучасні навчальні технології: лекції-бесіди, кейс-метод, семінари-дискусії, аудіовізуальний метод, презентації. Лекції-бесіди – застосовуються при читанні лекцій студентам ставляться запитання для самостійного розміркування, що сприяє зосередженню уваги та сприяє кращому вивченню матеріалу теми, яка вивчається. Лекції-бесіди дають можливість безпосереднього діалогу лектора і студента, активізує студента до кращого запам'ятовування матеріалу теми та допускає викладення ними своєї точки зору.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу. Застосування аудіовізуального методу передбачає використання можливостей Інтернет, теле-, відео-, фото-, аудіо- та інших матеріалів у навчальному процесі.

Дистанційні технології навчання є однією з форм індивідуалізації освітнього процесу, що ґрунтується на принципах відкритого навчання з широким використанням комп'ютерних навчальних програм різного призначення та створює інформаційне освітнє середовище для передачі веб-ресурсів навчальних дисциплін і взаємодії між учасниками.

Дистанційне навчання в Уманському НУС здійснюється відповідно до положення «Про організацію поточного, семестрового контролю та проведення атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій в Уманському національному університеті садівництва».

Для забезпечення освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в УНУС і використовується система управління навчанням Moodle. Матеріали курсу «Економіка праці і соціально-трудова відносини» розміщені на платформі Moodle <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=459>. В разі запровадження карантинних обмежень проводяться відеоконференції в форматі лекцій або

семінарів. Зв'язок студентів з викладачем забезпечують такі сучасні платформи як: Zoom, Google Meet, Moodle.

## **9. Методи контролю**

Для забезпечення оцінювання проводиться поточний (модульний) та підсумковий (екзамен) контроль. Модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

При контролі систематичності та активності роботи на семінарських заняттях оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання завдань, що передбачені для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання; рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на семінарських заняттях; активність при обговоренні питань, що винесені на семінарські заняття; результати експрес-контролю тощо.

При контролі виконання самостійної роботи, яка передбачена робочою програмою дисципліни, оцінюванню в балах підлягають: самостійне опрацювання окремих питань; написання рефератів, есе; підготовка конспектів навчальних чи наукових тестів; підготовка реферативних матеріалів тощо.

При виконанні модульних (контрольних) завдань оцінюванню в балах підлягають теоретичні знання і практичні уміння, яких набули студенти після опанування певного модуля. Модульний контроль проводиться письмово або з використанням платформи MOODLE у формі тестів.

Повторне виконання модульних контрольних робіт на вищу кількість балів дозволяється, як виняток, з поважних причин за погодженням викладача, який викладає дисципліну, з дозволу декана факультету.

У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього семінарського заняття. Час і порядок складання визначає викладач.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів. Перездача модульного контролю допускається у строки, які встановлюються викладачем.

Знання студента з певного модуля вважаються незадовільними, за умови коли сума балів його поточної успішності та за модульний контроль складають менше 60% від максимально можливої суми за цей модуль. В такому випадку можливе повторне перескладання модуля у терміни встановлені викладачем. Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів виставляється як сума набраних студентом балів протягом семестру.

Рейтингова сума балів з навчальної дисципліни після складання модулів та підсумкового контролю виставляється як сума набраних аспірантом балів протягом семестру та балів набраних здобувачем на підсумковому контролі.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які виконали всі модульні контролі, передбачені для даної навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів.



Підсумковий контроль забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів на заключному етапі вивчення дисципліни і проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в термін, встановлений графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною робочою програмою навчальної дисципліни. Форма проведення контролю є комбінованою (передбачає усну відповідь на два теоретичних питання і письмово на одне тестове завдання). Зміст і структура контрольних завдань, екзаменаційних білетів та критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри.

Якщо у підсумку здобувач отримав за рейтинговим показником оцінку “FX”, то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Здобувач, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов’язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю і скласти підсумковий контроль.

## 10. Розподіл балів, які отримують студенти

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати у ході вивчення курсу дисципліни розподіляються наступним чином:

### Денна форма навчання

| Модулі                                         | Модуль 1 |     |     | Модуль 2 |     |     | Модуль 3 |     |     |      | Модульний контроль | Екзамен | Загальна сума балів |
|------------------------------------------------|----------|-----|-----|----------|-----|-----|----------|-----|-----|------|--------------------|---------|---------------------|
| Кількість балів за модуль                      | 18       |     |     | 18       |     |     | 24       |     |     |      |                    |         |                     |
| Змістовий модуль                               | Т 1      | Т 2 | Т 3 | Т 4      | Т 5 | Т 6 | Т 7      | Т 8 | Т 9 | Т 10 |                    |         |                     |
| Кількість балів за теми                        | 6        | 6   | 6   | 6        | 6   | 6   | 6        | 6   | 6   | 6    | 10                 | 30      | 100                 |
| в т.ч. за видами робіт:<br>- практичні заняття | 4        | 4   | 4   | 4        | 4   | 4   | 4        | 4   | 4   | 4    |                    |         |                     |
| - виконання СРС                                | 2        | 2   | 2   | 2        | 2   | 2   | 2        | 2   | 2   | 2    |                    |         |                     |

### Заочна форма навчання

| Модулі                                         | Модуль 1 |     |     | Модуль 2 |     |     | Модуль 3 |     |     |      | Контрольна робота | Екзамен | Загальна сума балів |
|------------------------------------------------|----------|-----|-----|----------|-----|-----|----------|-----|-----|------|-------------------|---------|---------------------|
| Кількість балів за модуль                      | 18       |     |     | 18       |     |     | 24       |     |     |      |                   |         |                     |
| Змістовний модуль                              | Т 1      | Т 2 | Т 3 | Т 4      | Т 5 | Т 6 | Т 7      | Т 8 | Т 9 | Т 10 |                   |         |                     |
| Кількість балів за теми                        | 6        | 6   | 6   | 6        | 6   | 6   | 6        | 6   | 6   | 6    |                   |         |                     |
| в т.ч. за видами робіт:<br>- практичні заняття |          |     | 4   |          |     | 6   | 6        | 6   |     |      | 10                | 30      | 100                 |
| - виконання СРС                                | 6        | 6   |     | 6        | 6   |     |          |     | 6   | 6    |                   |         |                     |

Курсова робота оцінюється за національною 4-бальною системою та за системою ESTC. Оцінка залежить від ступеня розкриття теми курсової роботи, якості її оформлення і виступу, правильності відповідей на запитання членів комісії.

#### Оцінювання курсової роботи

| Критерій за яким оцінюється робота                                                                                       | Рейтинговий бал |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| 1. Перевірка курсової роботи:                                                                                            | 70              |
| - відповідність змісту курсової роботи (проекту) завданню та вимогам навчально-методичних рекомендацій щодо її виконання | 40              |
| - самостійність вирішення поставленої задачі, проектного рішення, виконання розрахунків, креслень, графіків та таблиць   | 10              |
| - наявність елементів науково-дослідного характеру                                                                       | 10              |
| - використання комп'ютерних технологій                                                                                   | 5               |
| - відповідність стандартам оформлення                                                                                    | 5               |
| 2. Захист курсової роботи (проекту), в тому числі:                                                                       | 30              |
| - доповідь                                                                                                               | 10              |
| - правильність відповідей на поставлені запитання                                                                        | 20              |
| Всього                                                                                                                   | 100             |

### Розподіл балів за виконання курсового проекту (роботи)\*

| Виконання курсової роботи<br>(проекту) | Захист курсової роботи | Сума |
|----------------------------------------|------------------------|------|
| 70                                     | 30                     | 100  |

### Шкала оцінювання: національна та ECTS

| Сума балів за всі види<br>навчальної діяльності | Оцінка ECTS | Оцінка за національною шкалою                              |
|-------------------------------------------------|-------------|------------------------------------------------------------|
|                                                 |             | для екзамену, курсової роботи                              |
| 90 – 100                                        | <b>A</b>    | відмінно                                                   |
| 82-89                                           | <b>B</b>    | добре                                                      |
| 74-81                                           | <b>C</b>    |                                                            |
| 64-73                                           | <b>D</b>    | задовільно                                                 |
| 60-63                                           | <b>E</b>    |                                                            |
| 35-59                                           | <b>FX</b>   | незадовільно з можливістю повторного складання             |
| 0-34                                            | <b>F</b>    | незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни |

## 11. Методичне забезпечення

Методичні вказівки:

1. Чернега І.І. Робочий зошит для проведення семінарських і практичних занять за модульно-рейтинговою системою з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів освітнього ступеня бакалавр факультету економіки і підприємництва спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 075 «Маркетинг», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка». Умань: УНУС. 2021. 85 с.
2. Чернега І.І. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для студентів освітнього рівня бакалавр факультету економіки і підприємництва спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 051 «Економіка». Умань: УНУС. 2021. 30 с.
3. Чернега І.І. Методичні вказівки до написання курсової роботи з дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» студентами освітнього рівня бакалавр факультету економіки і підприємництва спеціальності 051 «Економіка». Умань: УНУС. 2021. 39 с.
4. Чернега І.І. Електронний навчальний курс для дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Економіка праці і соціально-трудові відносини» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

## 12. Рекомендована література

### Базова

1. Закон України Про оплату праці [№ 341-IX від 05.12.2019](#), ВВР, 2020, № 13, ст.68; [№ 440-IX від 14.01.2020](#), ВВР, 2020, № 28, ст.188 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр#Text>
2. Агавердієва Х. Ф. Соціальний аудит у теоретичному полі соціальної відповідальності / Х. Ф. Агавердієва, О. В. Іванісов, О. С. Лебединська // Бізнес-Інформ. – 2018. – № 4. – С. 272–278.
3. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. В. Безпалько та ін.; за заг. ред. О. В. Безпалько. – К. : Кафедра, 2020. – 310 с.
4. Економіка праці : навчальний посібник / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с. Качан Є.П. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч.-метод. Посібник. Тернопіль: ТДЕУ, 2018. 373 с.
5. Економіка праці : навчальний посібник / за заг. ред. Г. В. Назарової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 330 с.
6. Економіка праці і соціально-трудові відносини: методичний посібник для проведення семінарських та практичних занять / Укл.: З.І. Кобеля, С.І. Тодорюк, Л.Д. Водянка, Н.В.Філіпчук. Чернівці: Рута, 2019. 80 с.
7. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навч. посіб. / [І. Б. Скворцов, В. В. Войцеховська, О. Я. Загорецька та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. Б. Скворцова. – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. – 265 с
8. Економіка праці й соціально-трудові відносини: практичний курс : підручник / [Л. М. Черчик, Н. В. Коленда, С. М. Бортнік та ін.]; за заг. ред. Л. М. Черчик. – Луцьк : РВВ Луц. НТУ, 2015. – 331 с. 22.
9. Економіка праці і соціально-трудові відносини : підручник / [О. В. Шкільов, О. Д. Балан, В. А. Ткачук та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Шкільова. – Київ : Компринт, 2015. – 749 с.
10. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посіб. / Н. І. Єсінова. – Харків : ХДУХТ, 2017. – 189 с.
11. Захарчин Г. М. Управління конфліктами : навч. посіб. / Г. М. Захарчин, Р. О. Винничук. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 160 с
12. Ковальов В.М., Рижиков В.С., Єськов О.Л. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини. К.: Центр навчальної літератури, 2016. – 255 с.
13. Колот А.М. Грішнова О.А., Герасименко О.О. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Підручник. К : КНЕУ, 2019. 711 с.
14. Комарницький І. М. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник / І. М. Комарницький, Г. О. Комарницька. – Хмельницький : ФОП Цюпак А. А., 2016. – 424 с.
15. Романова Н. Ф. Соціальне партнерство / Н. Ф. Романова, І. П. Мельник: навчально-метод. посіб. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 238 с.

### Допоміжна

16. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотнікова, Н. В. Аграмакова. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 275 с.
17. Романова Н. Ф. Соціальне партнерство / Н. Ф. Романова, І. П. Мельник: навчально-метод. посіб. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 238 с.
18. Цимбалюк С. О. Індикатори оцінювання політики оплати праці у контексті реалізації принципів гідної праці / С. О. Цимбалюк // Економіка та держава. – 2018. – № 4. – С. 12–16.

19. Шубалий О. М. Підвищення конкурентоспроможності працівників на основі активізації соціального діалогу на регіональному та національному рівнях : монографія / О. М. Шубалий, І. В. Шубала, О. В. Назарук. – Луцьк : Луц. НТУ, 2017. – 219 с.
20. Бреєва Є. М. Новітні форми зайнятості в умовах сучасного ринку праці України / Є. М. Бреєва // Економічні інновації. – 2017. – Вип. 64. – С. 37-40
21. Васильченко В.С. Державне регулювання зайнятості: навч. посібник К.: КНЕУ, 2019. 252 с.
22. Гриньова В.М. Самойленко В.В. Ринок праці: теоретико-методологічні засади та напрямки розвитку Х.: ВД «ІНЖЕК», 2017. 168 с.
23. Крушельницька О., Мельничук Д. Управління персоналом: Навчальний посібник 2-е вид., перероб. й доп. К.: Кондор, 2017. 304 с.
24. Лук'янченко Н.Д. Копитіна Т.І. Нормування праці: Підручник. 2017. 217 с.
25. Чистов С.М. Никифоров А.Є., Куценко Т.Ф. та ін. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. Вид. 2-ге, доопрац. і допов. К.: КНЕУ, 2018. 440 с.
26. Cherneha I., Sokolyuk S., Nesterchuk Y., Korotieiev M., Zharun O., Blenda N. Development and Problems of Farmers Activities in Ukraine. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) // Education Excellence and Innovation Management through. 2019. Granada, Spain. P. 4287–4298 [Міжнародна наукометрична база: Scopus & Web of Science]
27. Cherneha I., Malyovanyi M., Prokopchuk O., Lysa N, Malyovana M. Evaluation of financing the health care system in Ukraine. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) // Education Excellence and Innovation Management through. Vision 2020. Granada, Spain. 2019. P. 957–968 [Міжнародна наукометрична база: Scopus & Web of Science].
28. Cherneha I. The main prerequisites of the socio-economic mechanism formation of business activities of the agricultural sector of Ukraine // Innovation and Entrepreneurship Collection of scientific articles. (Montreal, Canada, January 24, 2020). Ajax Publishing, Montreal, Canada, 2020. P. 17–20.
29. Yuliia NESTERCHUK, Mykola KOROTIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhii SOKOLIUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDA. Formation of Productive Employment of Labor Potential by Diversifying the Rural Economy. Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges: proceedings of the 35rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 1-2 April 2020. Seville, Spain, 2020. P. [14252-14258](#). (Scopus&Web of Science). (0,64 ум. друк. арк.).
30. Cherneha I.I., Burliai A.P., Burliai O.L., Nesterchuk Yu.O., Sokoliuk S.Yu., Osipova A.A. Minimization of environmental risks in crops cultivation // Ukrainian Journal of Ecology, 2021, 11 (3) P. 296–304.
31. Чернега І. І., Шевченко Н. О., Бленда Н. О. Labour compensation as a socio-economic category and the main source of income of the population of Ukraine // Економіка АПК. 2017. № 6. С. 80–85 [Міжнародна наукометрична база : Index Copernicus].
32. Чернега І. І. Теоретична інтерпретація сутності підприємницької діяльності // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2017. № 3. С. 302–309 [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
33. Чернега І.І. Формування фінансових результатів аграрних підприємств та ефективність їх функціонування / І.І. Чернега, Н.О. Шевченко // Фінансове забезпечення сталого розвитку економіки України: колект. монографія за ред. М. А. Слатвінського. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2016.
34. Чернега І.І. Законодавчі зміни мінімальної оплати праці працівників / І.І. Чернега, Н.О. Шевченко // Розвиток підприємницької діяльності в контексті інтеграції України в світове господарство та інформатизації основних напрямів поступу: колект. монографія // за ред. доц. Н. О. Лисенко. Умань: Видавець «Сочинський М. М.», 2017.

35. Чернега І.І. Стратегічні аспекти формування соціально-економічного механізму підприємницької діяльності в аграрному секторі економіки / І.І. Чернега // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2019. № 4. Т. 2 (включено до Index Copernicus).
36. Чернега І.І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства / І.І. Чернега // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13).
37. Чернега І.І. Ринок праці в Україні: стан та перспективи розвитку / І.І. Чернега, Л.В. Битюк // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
38. Чернега І.І. Безробіття та його вплив на економіку країни / І.І. Чернега, Н. М. Волков // Актуальні питання сучасної економіки: матер. XI всеукр. Наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
39. Чернега І.І. Мотивація як дієвий чинник підвищення продуктивності праці на підприємстві / І.І. Чернега, Н. В.Чернюк // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
40. Чернега І.І. Сучасний стан та проблеми безробіття в Україні / І.І. Чернега, Д. В. Шевченко // Актуальні питання сучасної економіки: матеріали XI Всеукр. наук. конф. (м. Умань, 20 грудня 2019 р.). Умань: Видавець «Сочінський М. М.», 2019.
41. Чернега І.І. Теоретичні засади підприємництва як сучасної форми господарювання // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2018. № 1. С. 54–62. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
42. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Жарун О.В., Коротєєв М. А., Тупчий О.С. Формування інноваційного проекту шляхом прийняття ефективних управлінських рішень // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 98. Ч 2. С. 203-211.
43. Чернега І.І., Бурляй О.Л., Бленда Н.О., Пономарьова М.С., Прозорова Н.В. Обізнаність суб'єктів соціально-трудових відносин в інституціональному бізнес-середовищі // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 148-161. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
44. Чернега І.І., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А., Жарун О.В. Конкурентні переваги соціально-економічного механізму підприємницької діяльності у бізнес-середовищі та економічна безпека бізнесу // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (2). С. 62-73. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
45. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Бечко П.К., Пташник С.А. Вплив регуляторних механізмів розвитку аграрної сфери на реалізацію потенціалу цифрових технологій // Економіка та держава. 2021. № 8. С. 23 – 27.

#### Інформаційні ресурси

46. Аграрний сектор України. [URL:agroua.net](http://agroua.net)
47. Бібліотеки в Україні. URL: [http:// www. library. univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3](http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/res/resour.php3)
48. Бібліотеки та науково-інформаційні центри України. URL: <http://www.nbu.gov.ua/portal/libukr.html>
49. Верховна Рада України. URL: [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua)
50. Вільна енциклопедія. URL: <http://uk.wikipedia.org>
51. Державна служба статистики України. URL: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
52. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника. URL: [http://www. library. lviv.ua/](http://www.library.lviv.ua/)
53. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: [www.minagro.kiev.ua](http://www.minagro.kiev.ua)
54. ННЦ «Інститут аграрної економіки». URL: [www.iae.kiev.ua](http://www.iae.kiev.ua)
55. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
56. Сайт журналу «Пропозиція». URL: [www.propozitsiya.com](http://www.propozitsiya.com)
57. Сайт журналу «Головбух: праця та зарплата». <https://ezarplata.mcfri.ua>
58. Сайт журналу «Заробітна плата». <https://profpressa.com/vydannya/zarobitna-plata/>

### **13. Зміни у робочій програмі на 2021-2022 навчальний рік.**

Зміни, внесені до робочої програми на 2021-2022 навчальний рік, охоплюють:

1. Уточнення щодо використання методів навчання у зв'язку зі змінами, спричиненими карантинними обмеженнями та ймовірністю використання дистанційної форми навчання
2. Оновлення розподілу годин у зв'язку зі змінами в навчальному плані
3. Оновлення переліку рекомендованої літератури.